

ความมั่นคงของมนุษย์กับสิทธิชุมชนคนอยู่กับป่า เผ่าลาหู่ จังหวัดตาก
Human Security and Community rights people are with the forest
Lahu at Tak Province

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา*, วรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์**, เสริมศิริ อัครพุดมิพันธ์***,
Sittidet Vongpraty*, Wannaporn Buddhapoompitak**, Sermsiri Akaraputipun***

สมาคมผู้อาสาสมัคร ช่วยการศึกษาและคัดเลือกพ่อตัวอย่างแห่งชาติ*,
วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**,
อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย***

Society of the volunteer education support and selection outstanding father of the year
(S.V.S.F.) *, College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University**,
Invited Lecturer Mahachulalongkornrajavidyalaya University***

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยประยุกต์ มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1.) เพื่อศึกษาและพิสูจน์สิทธิชุมชน ภายใต้หลักความเป็นจริง 2.) เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาสิทธิชุมชนคนอยู่กับป่า ประชากรที่ศึกษาจำนวน 1,155 คน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Qualitative research), (Participatory Action Research: PAR)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์พบว่า 1.) ทางราชการประกาศเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับซ้อนพื้นที่ ชุมชน ส่งผลให้ไม่มีความมั่นคงในชีวิตมนุษย์ 2.) การแก้ไขปัญหาต้องสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเข้าสู่ชุมชน เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างสันติและการพัฒนาที่ยั่งยืนและ ให้ชุมชนถือครองกรรมสิทธิ์ในรูปแบบโฉนดชุมชน โดยมีเงื่อนไขร่วมกันระหว่างภาครัฐกับชุมชนในการอนุรักษ์ ป่า น้ำ และข้อจำกัดในการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน

คำสำคัญ : ความมั่นคงของมนุษย์, สิทธิชุมชนคนอยู่กับป่า, เผ่าลาหู่ จังหวัดตาก สาขาวิชารัฐศาสตร์, การจัดการ, ศาสนา

Abstract

This Applied research has 2 objectives, which are 1.) Study and prove community rights under the principles of truth 2.) Propose community problem solving and rights living in the forest with human security. The 1,155 population were conducted as qualitative method and Participatory Action Research: PAR.

This research results were as 1) The announced National Park boundary has overlapped to the community area 2) sustainable coexistence solution along with context change and promote the engage Buddhism to the community would lead a peaceful development by

Received: 2020-11-01: Revised: 2020-12-31: Accepted: 2021-01-13

providing special land title permission in water, forest conservation and land ownership restrictions.

Keywords: Human security, Community rights People are with the forest, Lahu at Tak Province Branch: Political Science, Management, Religion.

บทนำ

ชาวไทยพื้นสูงเผ่าลาหู่ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 8 จังหวัด ประกอบด้วย เชียงราย เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ลำปาง กำแพงเพชร น่าน และเพชรบูรณ์ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ลาหู่ณะ (มุเซอตำ) และลาหู่ซี (มุเซอเหลื่อง) มีความเชื่อภายใต้ปรัชญาของ “ได้ฟ้าสืคราม สรรพสิ่งลิขิตฟ้าและพวงนี้ดีกว่าวันนี้เสมอ” มีสมญานามว่า “พรานป่า” มีความเคร่งครัดในวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ ฯลฯ และมีความผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างลึกซึ้ง

ปัจจุบันชุมชนชาวไทยพื้นสูงเผ่าลาหู่ อำเภอมะฮาด จังหวัดตาก อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช ได้น้อมนำศาสตร์พระราชาราชเข้าสู่วิถีชีวิตชุมชน และอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมจนประสบความสำเร็จในการดำรงชีพ และเป็นต้นแบบ “วิถีชุมชนคนอยู่กับป่า” ในระดับหนึ่ง แต่มีขีดจำกัดในความมั่นคงชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะปัญหากรรมสิทธิ์ที่ดินของชุมชนทับซ้อนกับที่ดินของทางราชการ และต่างฝ่ายต่างอ้างกรรมสิทธิ์ จนมักจะนำไปสู่ความขัดแย้งต่อการดำรงชีพของชุมชนที่อาศัยอยู่กับป่า รวมทั้งมีขีดจำกัดในการพัฒนาศักยภาพคุณภาพชีวิตของตน (สิทธิเดช วงศ์ปรัชญาและคณะ, 2562; ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูงของจังหวัดในประเทศไทย, 2554) และกลายเป็นระเบิดเวลาความขัดแย้งในการอยู่ร่วมกันคณะผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะศึกษาและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินทับซ้อนระหว่างภาครัฐกับราษฎรบนพื้นที่สูงอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพิสูจน์สิทธิชุมชนภายใต้หลักความเป็นจริง
2. เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาสิทธิชุมชนคนอยู่กับป่า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยประยุกต์ ต้องการข้อมูลปรากฏการณ์ทางสังคมที่เป็นจริง สามารถที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

1. ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เป็นหลัก คณะผู้วิจัยสามารถสร้างความคุ้นเคยและเข้าถึงประชากรกลุ่มเป้าหมายในฐานะคนใน (insider)
2. ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยให้ประชากรทุกกลุ่มเป้าหมายได้แสดงความคิดเห็นหาทางออกร่วมกัน
3. การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย
 - 3.1 การตั้งกรอบแนวคิดและทดสอบความแม่นยำของกรอบ โดยการทบทวนวรรณกรรมอย่างกว้างขวางและนำมาปรึกษาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3.2 การพัฒนาเครื่องมือและทดลองตั้งประเด็นคำถาม การสังเกต การเจาะลึกในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนากรอบแนวคิดให้ครอบคลุมบริบทของการศึกษาตามวัตถุประสงค์

3.3 ปรับกรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย การสัมภาษณ์ รูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การสัมภาษณ์เจาะลึก (in-dept interview) การสัมภาษณ์เชิงบรรยาย (narrative interview) การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) และการสังเกตประกอบด้วย การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (participant observation)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

4.1 เครื่องมือประกอบด้วย

การเก็บรวบรวมข้อมูลทางเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ข้อมูลทุติยภูมิ) เช่น เอกสารทางราชการ กฎ ระเบียบ คำสั่ง พระราชบัญญัติ รัฐธรรมนูญ งานวิจัยอื่น ๆ ฯลฯ

4.2 การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (In Formal Interview) ประกอบด้วย

การสัมภาษณ์เชิงบรรยาย (Narrative interview) จำนวน 10 คน

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 5 คน

การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-dept interview) จำนวน 7 คน

รวมผู้ให้สัมภาษณ์ 22 คน

4.3 การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (Formal Interview)

โดยการใช้แบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นโดยการกลุ่มตัวอย่าง ใช้ผู้ช่วยนักวิจัยจำนวน 15 คน สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกับประชากรกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 271 คน

4.4 ระหว่างการสัมภาษณ์และการเข้าศึกษาวิจัย คณะผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วมกับประชากรกลุ่มเป้าหมายและสภาพพื้นที่สิ่งแวดล้อม

4.5 สำหรับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ได้นำประชากรกลุ่มเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและหาทางออกร่วมกันรวมทั้งสำรวจพื้นที่และหาทางออกร่วมกัน

นำข้อมูลข้อ 4.1-4.4 มาสังเคราะห์ วิเคราะห์และตีความสรุปและร่วมกันทำ CSR เชิงพื้นที่ร่วมกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร/พื้นที่

ศึกษาเฉพาะคือ ชาวไทยพื้นที่สูงเผ่าลาหู่ จังหวัดตากประชากรกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย บ้านห้วยปลาหลด, บ้านมุเซอใหม่ หมู่ 8 ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 22 ครัวเรือน (915 คน) , เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 22 คน , พ่อค้า แม่ค้าตลาดมุเซอใหม่ จำนวน 271 คน , พุทธอุทยาน 2 แห่ง รวมจำนวน ประชากร 1,155 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาเฉพาะสิทธิชุมชนคนอยู่กับป่า และแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างสันติวิธี

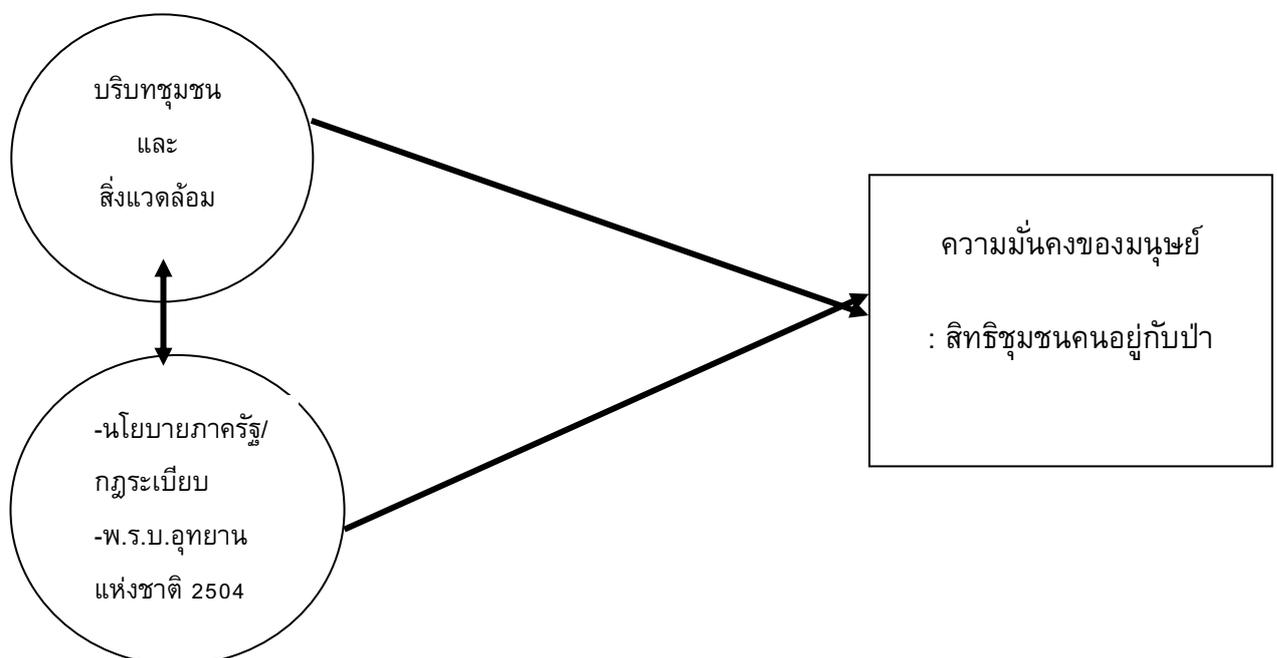
ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา ตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2562- 15 กันยายน 2563

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นชุมชนต้นแบบในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง การถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินระหว่างภาครัฐกับชุมชน
2. เกิดนวัตกรรมทางความคิดชุมชนสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ภายใต้กฎระเบียบ กติกาและสิ่งแวดล้อมที่จำกัด
3. เกิดสำนึกในความเป็นคนไทย และจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างมั่นคง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. พบว่าประชากรกลุ่มเป้าหมายมีถิ่นที่อยู่อาศัยและที่ทำกินในพื้นที่บ้านห้วยปลาหลดและบ้านใหม่มุเซอ ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เข้าอยู่อาศัยในพื้นที่ก่อนประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและมีความเชื่อของชนเผ่าอย่างเคร่งครัด รักษาสิ่งแวดล้อมป่าและน้ำ ตามวิถีชนเผ่าและยึดมั่นในพระราชดำรัสในหลวงรัชกาลที่ 9

และตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. แนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและสลายระเบิดเวลาความขัดแย้งในอนาคต และเป็นต้นแบบของการแก้ไขปัญหาการทับซ้อนการถือครองกรรมสิทธิ์บนที่ดินระหว่างรัฐกับราษฎรคือ “การพิสูจน์สิทธิ์ที่ชัดเจนและปรับแก้ พ.ร.บ.กรรมสิทธิ์ที่ดินให้สอดคล้องกับความเป็นจริงอย่างมีธรรมาภิบาล” โดยกำหนดให้มี พ.ร.บ.โฉนดชุมชน มีเงื่อนไขร่วมกันระหว่างรัฐกับราษฎรที่ชัดเจนเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่และการทำลายสิ่งแวดล้อมในอนาคตของผู้บุกรุกใหม่ จึงจะทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิตมนุษย์และมีสำนึกในความเป็นคนไทยต้องนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่อไป

อภิปรายผล

ตามวัตถุประสงค์ที่ 1. ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมชาวไทยพื้นที่สูงเผ่าลาหู่ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อพยพจากจีนเข้าสู่ประเทศไทยครั้งแรกเมื่อประมาณ 100 ปีเศษ พักพิงอยู่ในเขตป่าภูเขาในพื้นที่อำเภอแม่ฮาด อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่สาย อำเภอแม่จัน ดอยช้าง อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2488 ชาวไทยพื้นที่สูง เผ่าลาหู่ (ประชากรกลุ่มเป้าหมาย) ได้อพยพเข้าสู่พื้นที่จังหวัดตาก โดยพักพิงอยู่ที่บริเวณน้ำตกหลาน สาง ต่อมาได้ถูกทหารจีนฮ่อรับจ้างปล้นสะดม จึงได้อพยพเข้าสู่พื้นที่บ้านห้วยปลาหลด ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งเป็นหมู่บ้านทิ้งร้างที่ชาวไทยพื้นที่สูง ปกาเกอญอ (กะเหรี่ยง) อยู่เดิม บริเวณทั่วไปเป็นป่าเขาหัวโล้น โดยไม่มีเอกสารสิทธิ์บนที่ดิน

เมื่อ 26 มกราคม 2517 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) พร้อมด้วยพระบรมวงศานุวงศ์ได้ทรงเสด็จเยี่ยมราษฎรบ้านห้วยปลาหลดและทรงมีพระราชดำริให้ “เลิกปลูกฝิ่น” ให้ประกอบอาชีพทางการเกษตร รักษาดิน น้ำ สิ่งแวดล้อม” และให้เจ้าหน้าที่จัดหาพื้นที่สร้างตลาดให้ขายสินค้าทางการเกษตรและของป่าเพื่อการดำรงชีพ ตลาดดังกล่าวชื่อว่า “ตลาดชาวเขา” เพื่อให้ชาวเขาบริเวณใกล้เคียงได้ใช้เป็นพื้นที่ขายสินค้าและมีรายได้ แต่ชาวเขาบริเวณใกล้เคียงเลิกกราบไปคงเหลือแต่เผ่าลาหู่ (มุเซอ) เท่านั้น ต่อมาตลาดแห่งนี้จึงเรียกชื่อว่า “ตลาดมุเซอ”

ปัจจุบันตลาดมุเซอ กลายเป็นตลาดศูนย์รวมสินค้าผักสดผลไม้ระบายสินค้าจากพื้นที่ภาคเหนือลงสู่กรุงเทพฯ ปริมาณพล และระบายสินค้าออกสู่พม่าทางด้าน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ต่อมาชาวไทยพื้นที่สูง เผ่าลาหู่ (มุเซอ) บ้านห้วยปลาหลดได้ขยายหมู่บ้านเพิ่มอีก 1 หมู่บ้านบริเวณใกล้เคียงกัน เรียกว่า “บ้านมุเซอใหม่” สภาพสิ่งแวดล้อมทั่วไปเป็นป่าอุดมสมบูรณ์ ดิน น้ำ ปลูกพืชผักขายส่งตลอดทั้งปี และอาศัยร่มเงาไม้ใหญ่ทำ “วนเกษตร” ปลูกพืชต่าง ๆ เช่น กาแฟ โกโก้ เซอร์รี่ ถั่วลิสง กล้วยไม้ ลูกเนียง ฯลฯ เป็นต้น โดยชาวไทยพื้นที่สูงเผ่าลาหู่ ยึดมั่นในพระราชดำรินหลวงรัชกาลที่ 9 ตลอดมา จึงสอดคล้องกับพระราชดำริเมื่อ 7 มกราคม 2523 คือ ปลูกป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง ประกอบด้วย 1.) ชุมชนมีรายได้เสริม 2.) ใช้เป็นเชื้อเพลิงพื้นบ้านของชุมชน 3.) เป็นอาหารและสมุนไพร และ 4.) ปลูกเสริมคุณค่าป่าทำให้เกิดการอนุรักษ์ ดิน น้ำ สิ่งแวดล้อม และยังพบว่า “การให้กลุ่มชาติพันธุ์ และชนเผ่าท้องถิ่นได้ดำรงวิถีอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ฯลฯ ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรม ประเพณี” โดยเฉพาะคุณค่าทางเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งปัจจุบันชุมชนแห่งนี้ยังรักษาขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีวิถีชนเผ่าอย่างเข้มแข็ง และดูแลรักษาป่า สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีคุณค่าอนันต์ ทำให้เกิดอาชีพใหม่ คือ “การท่องเที่ยววิถีชนเผ่าและสิ่งแวดล้อม” ปัจจุบันเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวทั่วไป ทำให้สามารถสร้างรายได้เสริมอย่างมีคุณค่า การแต่งกายชุดประจำเผ่าขายของที่ตลาดมุเซอ สามารถดึงดูดความสนใจและเกิดอัตลักษณ์(แบรนด์) การขาย การตลาด” เกิดสำนึกในชาติพันธุ์ และความเป็นคนไทย ปัจจุบันประชากรกลุ่มเป้าหมายมีความภูมิใจในความเป็นคนไทยและมีสำนึกในความ เป็นชาติพันธุ์ของตน มีความผสมกลมกลืนกับความเป็นคนไทยพื้นราบ นับถือศาสนาพุทธ และความเชื่อของชนเผ่า นำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้กับการดำรงชีพจนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

และพบว่าการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช เมื่อ 23 ธันวาคม 2524 ทับซ้อนพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ทำกินของประชากรกลุ่มเป้าหมาย สาเหตุสำคัญที่ไม่ได้มีการคัดค้านเพราะประชากรดังกล่าวไม่รู้จักกฎหมาย และไม่ทราบว่าทางราชการประกาศพื้นที่ทับซ้อนที่ชุมชนของตน จึงสอดคล้องกับพระราชดำรัสเมื่อ 27 มกราคม 2516 “ เราจะเอากฎหมายป่าสงวนฯ ไปบังคับกับคนที่อยู่ในป่ายังไม่ได้สวนแล้วเพิ่งสวน

ทีหลัง...ประชาชนที่อยู่ในปากก็กลายเป็นผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย เพราะตรามาเป็นกฎหมายโดยชอบธรรม...เขาอยู่ก่อนเขามีสิทธิในทางเป็นมนุษย์ หมายความว่าทางราชการบุกรุกบุคคลไม่ใช่บุคคลบุกรุกบ้านเมือง...”

ผลจากการทับซ้อนกรรมสิทธิ์ที่ดินดังกล่าวส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานกับชุมชนฯบ่อยครั้ง เนื่องจากมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนกันในกฎระเบียบของทางราชการกับวิถีชีวิตชุมชน “คนอยู่กับป่า” บ่อยครั้ง แต่จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้นำไปสู่ความเข้าใจตรงกันในการอยู่ร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชนฯและการรักษาป่า โดยใช้กระบวนการแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งโดยสันติวิธี ประกอบกับความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาของอธิบดีกรมอุทยานฯ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช จนนำไปสู่ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมระหว่างกัน ปัจจุบันชุมชนฯแห่งนี้ประสบความสำเร็จเป็นชุมชนต้นแบบ “คนอยู่กับป่า” ที่สามารถรักษาป่า ต้นน้ำลำธารที่อุดมสมบูรณ์ ปัจจัยที่ประสบความสำเร็จคือ การน้อมนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้รวมทั้งนำหลักปฏิบัติที่ในหลวงรัชกาลที่ 10 พระราชทานหลักปฏิบัติ 9 แนวทางเมื่อ 7 สิงหาคม 2560” ทำให้ชุมชนฯแห่งนี้สำนึกถึงถิ่นและทางราชการเข้าใจความต้องการของชุมชนฯ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ประกอบกับชุมชนได้รับความรู้มากขึ้น ซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำในการอยู่ร่วมกันได้ในระดับหนึ่ง และสามารถดำรงอัตลักษณ์ของตนอย่างภาคภูมิใจ ส่งผลให้เกิดความมั่นคงของมนุษย์และการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิเดช วงศ์ปรัชญา.(2550, หน้า 195-198 ; Huntington (1993) ; Weiner(1992) ; Anderson(1992). ได้ชี้ให้เห็นว่าความแตกต่างทางชาติพันธุ์ (ethnicity) มีส่วนซ้ำเติมความขัดแย้งอันเกิดจากความเชื่อ ความแตกต่างทางศาสนา ความเหลื่อมล้ำในการอยู่ร่วมกันและจะเป็นจุดอ่อนให้เกิดการแทรกแซงจากต่างประเทศทั้งทางปิดและทางเปิด และการสร้างสถานการณ์ทำให้ปัญหาภายในประเทศเป็นเรื่องระหว่างประเทศ (The Internationalization of Inter War) และงานวิจัยของ Zequan (2001, pp. 389-390) แห่ง National University of Singapore ได้พบว่าการศึกษามีอิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงศักยภาพของชนกลุ่มน้อย ทั้งด้านเอกลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ ค่านิยม และความเชื่อ การยกระดับทางการศึกษาเข้าไปยังท้องถิ่นของชนกลุ่มน้อยสามารถทำให้ลดความแตกต่างทั้งด้านเอกลักษณ์และชาติพันธุ์ทำให้เกิดการผสมกลมกลืนในสังคมมากขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnson (2000, pp. 593-600) แห่ง Pennsylvania State University USA.พบว่า ปัจจัยความสำเร็จในการอยู่ร่วมกันของคนต่างวัฒนธรรม ต่างอุดมการณ์ คือนำระบบการศึกษาเข้ามาสนับสนุนให้เกิดความกลมกลืนและเชื่อมต่อกันระหว่างชาติพันธุ์ทั้งทางวัฒนธรรมและอื่น ๆ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการอยู่ร่วมกันทุกกลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่า สามารถดำรงอัตลักษณ์ของตนและมีส่วนร่วมในการปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเปิดโอกาสด้านการศึกษา จะนำไปสู่การผสมกลมกลืนและลดความแตกต่างทางชาติพันธุ์ชนเผ่าได้ และผลงานการศึกษาของ Tatu (2004, pp. 1-6);Flora, and Aigner (1999, pp. 360-370) พบว่า การให้กลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยมีส่วนร่วมในการเมือง การปกครองจะทำให้ระดับของความขัดแย้งลดลง ปัจจัยสำคัญประกอบด้วย ลดช่องว่างความแตกต่างทางชาติพันธุ์ เชื้อชาติ ภาษา และการยอมรับซึ่งกันและกัน ตลอดจนสอดคล้องกับงานวิจัยของ Comrie and Kupa (1999, pp. 1-5) ดู Vendrell, (1995);Tremain, 1997) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้เกิดจิตสำนึกรักท้องถิ่นเข้ากับชนกลุ่มใหญ่ได้และสอดคล้องกับสภาพสังคมเศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมการดำรงชีพของกลุ่มน้อย ก็คือ การเข้าถึงความต้องการของกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อย การทำความเข้าใจต่อกันและคำนึงถึงความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม เหตุผลที่สำคัญก็คือ กลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยมีเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม และมีความเชื่อที่เป็นของตนเอง “ผู้นำชุมชนที่มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ชุมชนที่มีความเชื่อมั่นและนำพระราชดำรัสในหลวงรัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตสามารถที่จะนำไปสู่การพัฒนา

ได้อย่างไม่สิ้นสุด ซึ่งปัจจุบันจะพบว่าประชากรในชุมชนบางส่วนสามารถพัฒนาตนเองเป็นผู้ประกอบการขายส่งและขายปลีกสินค้าทางการเกษตรอย่างครบวงจร ตั้งแต่การผลิต การแปรรูปและการขาย มีการจัดการภายในธุรกิจของตนอย่างมีคุณภาพในระดับหนึ่ง ปัจจัยสำคัญคือ “การขาดการครอบครองกรรมสิทธิ์ที่ดินทั้งที่บรรพบุรุษตนเองอยู่มาก่อน” ทำให้เกิดบาดแผลทางใจและขาดความมั่นคงในถิ่นที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม จึงเป็นจุดอ่อนทางสังคมให้พรรคการเมืองเข้าไปชื้อน้าอุดมการณ์ทางการเมืองได้ง่าย และกลายเป็นระเบิดเวลาในการอยู่ร่วมกันโดยเฉพาะ “ปัญหาการทับซ้อนการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน” ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความเกี่ยวพัน (Linkage Theory) ด้วย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการแก้ไขปัญหามาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนซึ่งประกอบด้วย ฝ่ายเจ้าหน้าที่อุทยานฯที่ต้องบังคับใช้พ.ร.บ.อุทยานฯ อย่างเคร่งครัด และมีการสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ตามวิถีทางราชการ ขณะที่ชุมชนฯ ทั้งปัจจุบันและในอนาคตย่อมมีการพัฒนาการทั้งด้านถิ่นที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อ ฯลฯ ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาก็จำเป็นต้องดำเนินการคือ “ความชัดเจนในการถือครองกรรมสิทธิ์ที่เป็นธรรม” นำศาสตร์พระราชาวาด้วยเรื่อง “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” มาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการแก้ไขปัญหการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินให้กับชุมชนฯ ในลักษณะ “โฉนดชุมชน” โดยมีเงื่อนไขบรรทัดฐานในการถือครองอย่างเคร่งครัดระหว่างภาครัฐกับชุมชน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจำเป็นต้องเริ่มต้นจากนโยบายของภาครัฐและนำไปสู่กระบวนการทางนิติบัญญัติต่อไป จึงจะสอดคล้องกับศาสตร์พระราชาก็ทุกฝ่ายจะต้องนำมาเป็นแนวทางประกอบด้วย 1.) มิติเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา 2.) มิติภูมิสังคมและ 3.) มิติหลักทรงงาน เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงของชีวิตมนุษย์และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งในการแก้ไขปัญหายังไม่ปรากฏในการศึกษาทางวิชาการที่ครอบคลุมและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างสันติวิธีแต่ปรากฏการณ์ทางสังคมมักใช้แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ “การนำกฎหมายมาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา” ผลที่ตามมาคือ “ความคับแค้นทางจิตใจของผู้ถูกระทำอย่างซ้ำซาก” โดยปราศจากการทำความเข้าใจร่วมกันของคู่กรณี ขาดการนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ เพื่อการแก้ไขปัญหายั่งยืนและกลายเป็นระเบิดเวลาแห่งใหม่

ปัจจุบันความคิดของเยาวชนรุ่นใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าที่เกิดจากการเข้าไปการศึกษาในเมือง ส่งผลให้เกิดการทิ้งถิ่นที่อยู่ ทั้งวัฒนธรรมประเพณี ภาษา ฯลฯ ของตน และเห็นความไม่ยุติธรรมของการอยู่ร่วมกันทำให้เกิดบาดแผลทางจิตใจฝังลึก ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวพัน (Rosenau, 1969. pp.1-56) และพระราชดำรัสในหลวงรัชการที่ 9 (27มิถุนายน 2516) “...เขาอยู่และเกิดเมืองไทยแต่ก็ไม่ได้รับประโยชน์จากความเป็นไทย จะทำให้ความมั่นคงของประเทศด้อยไป...” ปัจจัยที่ค้นพบคือ ความไม่สำนึกผูกพันกับสิ่งใดและพร้อมจะไปสู่สิ่งใหม่ ๆ ที่ดีกว่า มองเชิงวัตถุนิยมเป็นหลัก เกิดจากการพัฒนาทางวัตถุมากกว่าจิตใจ การศึกษาที่ขาดคุณภาพ และความเหลื่อมล้ำในการอยู่ร่วมกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่ากับสังคม โดยเฉพาะประชากรกลุ่มเป้าหมาย มองว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม เป็นชนชั้นสองของสังคม ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงและสำนึกในการเป็นเจ้าของประเทศร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐบาลและฝ่ายนิติบัญญัติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กอ.รมน. ควรนำผลการวิจัยมาศึกษาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

ประการสำคัญ ผู้กำหนดนโยบายของรัฐจำเป็นต้องเข้าใจบริบทของการเปลี่ยนแปลงโลกยุคใหม่ที่ให้ความสำคัญกับ “ความมั่นคงของมนุษย์” เพื่อนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียม

2. กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช, อุทยานตาสินมหาราช และชุมชนต้องร่วมมือกันเพื่อจัดปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี โดยใช้หลักรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์และการจัดการแนวใหม่มาบูรณาการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการค้าชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน และการวิจัยต่อยอดบูรณาการการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ชุมชนชายแดนระหว่างประเทศ เป็นต้น

บรรณานุกรม

กระแสพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 .(2516).[ออนไลน์]. เข้าถึงข้อมูลวันที่ 10 พฤษภาคม 2562.จาก<https://th.wikiquote.org/wiki/>.

ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย.(2554). กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

พระบรมราโชวาท. (2516). กระแสพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงาน “วันรพี” ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐานเมื่อวันพุธที่ 27 มิถุนายน 2516. (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2562.จาก: <http://www.elifesara.com/article/topic-54275.html>

พระกระแสรับสั่ง สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลวงรัชกาลที่ 10. (2560). เมื่อ 7 สิงหาคม 2560. 9 แนวทางบริหารราชการแผ่นดิน พระราชทานแนวทางให้รัฐบาลและประชาชนยึดเป็นหลักปฏิบัติ. (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2562.จาก: <https://mgronline.com/daily/detail/9600000081898>.

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ. (2504). พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ลง 22 กันยายน 2504. (ออนไลน์). ค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2561.จาก: [https://portal.mrcmekong.org/assets/v1/documents/Thai-Law/National-Park-Act_Thai-\(1961\).pdf](https://portal.mrcmekong.org/assets/v1/documents/Thai-Law/National-Park-Act_Thai-(1961).pdf)

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญาและคณะ. (2562). ศาสตร์พระราชากับความมั่นคงของมนุษย์: ชาวไทยภูเขาเผ่าลาหู่ (มูเซอ) จังหวัดตาก สมาคมวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรในพระบรมราชูปถัมภ์.

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา.(2550). **ชนกลุ่มน้อยชาวไทยพื้นที่สูงกับความมั่นคงของชาติ**. กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ม้ง. คุชชินีพนธ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Anderson.B.(1992). **The New World Disorder**. The New Lift Review, I (193), pp.3-14.

Comrie and Kupa. (1999). **communicating with Maori: Can public relations become bicultural?** Public Relations Quarterly.

Johnson. (2000). **Molybdenum Cofactor Deficiency and Isolated**, pp. 593-600.

Rosenau. (1969). **Linkage politics**. New York: The Free Press. pp.1-56.

Tatu, V. (2004). Flora, and Aligner (1999, pp. 360-370). **Problems of democracy in ethnically divided South Asian**, Paper prepared for presentation at the 18th Europe at Conference on Modern South Asian Studies Panel 32: Problems of Democracy in South Asia, in Lund,

Weiner,M. (1992). **Peoples and states in a new ethnic order?** Third Word Quarterly, 13(2), pp.317-333.

Zequan. (2001). **Lessons in Being Chinese: Minority Education and Ethnic Identity in Southwest China**: Mette Halskov Hansen, Hong Kong University Press, Hong Kong. pp. 389-390.